

Fotografia: Daví Martí amb la col·laboració de la Biblioteca Joan Triadú.

SIS DONES ESCRITORES

PRESENTACIÓ

El primer apartat d'aquest volum monogràfic de la revista *Ausa* està dedicat a sis escriptores de la comarca d'Osona amb sengles articles sobre l'obra de M. Dolors Orriols, Maria Àngels Anglada, Pilar Cabot, Josefa Contijoch, Anna Dodas i Najat El Hachmi.

En els temps actuals el corpus de publicacions d'escriptores es pot considerar comparable al dels homes, malgrat que la condició femenina probablement manté unes constants que poden reflectir, encara, la discriminació de la dona en la societat i les actituds masclistes que veiem dia a dia i que palesen la manca de l'igualitarisme desitjat. Tradicionalment, de la literatura feta per dones, es prenen dos punts de vista. Primer el fet d'indagar en les obres la condició de la dona a Catalunya, com si la literatura fos un document sociològic, per exemple el llibre d'Anne Charlon: *La condició de la dona en la narrativa femenina catalana, 1900-1983*, que planteja el lligam de les tesis feministes, o les situacions opressives de les dones en la novel·la. Per altra banda, l'estudi de la veu femenina, o d'uns temes i un estil propi de les escriptores, afirmant que si s'obre un llibre sense saber qui l'ha escrit es reconeix de seguida si és escrit per un home o per una dona, per la manera d'enfocar el món o pel detallisme i l'aproximació sensual a la llengua escrita. Maria-Mercè Marçal, per exemple, va voler mostrar la veu de les dones que han escrit poesia a casa nostra en el llibre *Sota el signe del drac* (2004). També Carles Riba, en el pròleg a les poesies de Rosa Leveroni (1938) i de manera semblant referint-se a les de la seva muller, Clementina Arderiu, suggeria una veu específica amb tendència a la brevetat, la senzillesa i la sensibilitat. Amb tot és una qüestió controvertida el fet de parlar d'un estil propi de les escriptores.

És un fet que fins al segle XIX el nombre d'autores és molt reduït i que en la Renaixença augmenta una mica, des de la primera que va escriure en català, Josepa Massanés (1811-1887), passant per Maria de Bell-Lloch, Victòria Penya d'Amer, Dolors Monserdà, o Víctor Català (1869-1996) que amagà el seu nom de dona, Caterina Albert. En el cas d'Osona, pràcticament ens hem de limitar al nom de la poetessa Mercè Font (1867-1900), que fou membre activa de l'Esbart de Vic i del Círcol Literari i a qui el Patronat va dedicar, l'any 2009, el núm. 26 de la seva col·lecció «Monografies». La seva obra ve marcada per la religiositat, pel caràcter patriòtic i per una notable influència de Jacint Verdaguer, el qual dedicà un exemplar del llibre *Canigó* amb l'autògraf: «Al més bell rebrot de l'Esbart, la sta Dª Mercè Font i Codina».

D'una manera general trobem autores remarcables a inicis del segle XX, com Clemenina Arderiu (1889), Mercè Rodoreda (1909), Rosa Leveroni (1910), M. Aurèlia Capmany (1918) o Teresa Pàmies (1919), publicant ja sobretot després de la guerra. La vigatana **M. Dolors Orrriols** (1914-2008) va escriure diverses novel·les, essent *El riu i els inconscients* (1990) la més destacada, i feu estades a París, on conegué Sartre i Simone de Beauvoir. També com a sotsdirectora del Museu d'Art Contemporani de Barcelona, en la dècada dels seixanta, tingué contacte amb els artistes més innovadors.

Entre les escriptores que publiquen exclusivament en la postguerra destaquem **Maria Àngels Anglada** (1930-1999), narradora i poeta, amb un estil de gran sensibilitat, amb presència del món clàssic i les arts musicals, i també una mirada cap als pobles oprimits. En el context osonenc Maria Àngels Anglada pertany a la generació dels nascuts als anys trenta: Miquel Martí i Pol, Segimon Serrallonga, Emili Teixidor i Núria Albó.

Com dèiem abans el nombre d'escriptores nascudes després de la guerra ja és equiparable, o superior, als autors masculins. Víctor Català, en el primer volum dels contes complets (reeditats el 2018), que n'inclou alguns dels anys quaranta, ja afirmava: «Tot lo que creixin, amb la gimnàstica del vol, les ales incipients de la dona, minvaran les de l'home, fins a tornar-se veritablement pariones les unes de les altres». En la literatura catalana podem esmentar, entre moltes d'altres, Montserrat Roig, Marta Pesarrodona, Montserrat Abelló, Maria-Mercè Marçal, Maria Antònia Oliver, Isabel-Clara Simó, Helena Valentí, Carme Riera, Susanna Rafart, Dolors Miquel, Ada Castells, Olga Xirinacs, Imma Monsó o Marta Rojals. A Osona, **Josefa Contijoch** (1940), narradora i poeta, planteja en les seves obres un punt de vista estrictament feminista, sobre la situació marginal i opressiva de la dona en la societat, i escriu amb un estil que reflecteix la psicologia interior femenina. **Pilar Cabot** (1940-2017) és autora d'una extensa obra poètica, amb una vintena de títols, que parteixen del primer poemari, *Avui estimo Baudelaire* (1988). Segons Armand Quintana, les seves poesies circulen de dins cap a fora... el temps interior que viu es projecta en la seva obra... viure i després escriure.

Hi predominen, doncs, la temàtica vivencial, la solitud, la celebració joiosa i sensual de l'amor, l'alliberament de prejudicis, la constatació subjectiva del procés d'escriptura, la presència constant de la música. Aquest aspecte podria tenir el seu origen en la coneixença de les arts musicals, de manera semblant a altres autores osonenques com Maria Àngels Anglada o Anna Dodas. Josefa Contijoch, Pilar Cabot i Montserrat Llorens, pertanyerien a la generació de Lluís Solà (1940), Jacint Sala (1945), Anton Carrera (1943), Josep Riera (1950) o Pere Puig (1940).

Ja de generacions posteriors hem inclòs en el monogràfic les autores Anna Dodas i Najat El Hachmi. **Anna Dodas** (1962) va deixar una obra poètica consolidada, breu però intensa, acabada d'una manera tràgica i traumàtica el 1986. Les seves poesies, sota l'empara de Maria-Mercè Marçal, estan plenes de musicalitat i d'imatges de gran força imaginativa. En paraules de Ramon Farrés, mostren una percepció extrema de la realitat, una mena de facultat intuïtiva de caràcter sensitiu. **Najat El Hachmi** (1979) és l'autora més representativa d'una literatura en ascens que reflecteix el fet de la immigració de finals del segle XX. Si el 2004 publica *Jo també sóc catalana* (el mateix any que surt *De Nador a Vic*, de Laila Karrouch), amb *L'últim patriarca* (Premi Ramon Llull 2008) inicia un cicle narratiu que continua amb *La filla estrangera* (Premi BBVA Sant Joan 2015) i que de fet tracta de la submissió de la dona al masclisme imperant en les societats més fortament patriarcals. És així que en la novel·la que tanca el cicle, *Mare de llet i mel* (2018), explica que més enllà del fet de la dona immigrant, el primer allotjament, per precari i inhabitable que sigui, el veu com una alliberació perquè és el primer espai propi. L'escriptura de Najat està impregnada dels petits detalls del món de les dones, amb un estil propi de la sensibilitat femenina, com el de Mercè Rodoreda, de qui se sent deutora.

No voldríem deixar d'esmentar altres autores osonenques de l'actualitat que certifiquen l'ascens del nombre d'escriptores i que procurarem tractar en una altra ocasió. És el cas de Maria Dolors Farrés (1962), amb dues novel·les històriques, però amb característiques pròpies del nostre temps que les acosten a una manera de narrar de caràcter psicològic, basades en el monjo Galzeran i l'entorn del monestir de Sant Llorenç del Munt: *El monestir de l'amor secret* (finalista del Premi Sant Jordi 2007) i *El càstig* (2016). També Roser Iborra (1952) o Rosa Codina (1949), amb una destacable producció literària, i poetesses molt joves d'una notable progressió com: Núria Armengol (1986), Irene Solà (1990) que obtingué el Premi Documenta 2017, Anna Miralpeix (1979), Maria Isern (1994) premiada a Besalú amb el premi Francesc Garriga 2017, Raquel Santanera (1991), Bruna Generoso (1986), etcètera.

